Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02 и 82/08, 167/10 и 51/11) и член 22 став 1 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16 и 127/16), министерот за образование и наука ја донесе Наставната програма по наставниот предмет *англиски јазик* (прв странски јазик) за III (трета) година за средно четригодишно образование.

НАСТАВНА ПРОГРАМА

Министерство за образование и наука
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

АНГЛИСКИ ЈАЗИК

III година

СРЕДНО ЧЕТИРИГОДИШНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, септември 2016

1. ВОВЕД

Предметот англиски јазик како прв странски јазик е застапен во наставниот план за гимназиското образование, уметничкото образование и како општообразовен предмет во средното четиригодишно стручно образование од прва до четврта година.

Современата настава по странски јазици за учениците ја определува широко сфатената цел за усни и писмени комуникациски компетенции на странскиот јазик проширени со читачки, социокултурни и интеркултурни компетенции. Наставата е насочена кон ученикот како субјект во наставниот процес, неговиот когнитивен, афективно-социјален развој, односно на развојот на неговата самостојност во учењето и стекнувањето стратегии на учење како основа за доживотно учење.

Предметот англиски јазик за трета година на четиригодишното средно образование се изучува со 3 (три) часа неделно, односно 108 часа годишно и има статус на задолжителен предмет

Наставната програма е наменета за наставата по англиски јазик за гимназиските, уметничките и четиригодишните средни стручни училишта.

Појдовни основи за изготвувањето на наставната програма за III (трета) година во средното образование се:

- *Заедничката европска референтна рамка за јазиците* (теориските основи и целите на современата настава по странските јазици и нивоата на компетенции за комуникативна употреба на странскиот јазик)[1];

-Постигањата на учениците од деветгодишното основно образование, односно постигнато ниво А2 (темелно ниво) согласно *Заедничката европска референтна рамка за јазиците.*

---

[1] Како ориентација во однос на нивоата на јазчни компетенции кои учениците би требало да ги постигнат на крајот на секоја година на средното образование се земени предвид насоките од *Заедничката европска референтна рамка за јазиците,* кои разликуваат вкупно шест нивоа на комуникативно користење на странскиот јазик: Во подрачјето на елементарно ниво тоа се нивоата А1 (подготвително ниво/Breakthrough) и А2 (темелно ниво/Waystage), во подрачјето на самостојно користење на јазикот нивоата Б1 (преодно ниво/Threshold) и Б2 (самостојно ниво/Vantage) и во подрачјето на компетентно користење на јазикот ниво Ц1 (напредно ниво/Effective Operational Proficiency) и Ц2 (највисоко ниво/Mastery).

Во условите на учење на англискиот јазик во Република Македонија учениците после 9 години учење (по завршувањето на IX одделение) можат целосно да го постигнат нивото А2 (темелно ниво).

После прва година учење на англискиот јазик во средното образование можат да го постигнат А2 + (зајакнато темелно ниво), после втора година учење на англискиот јазик во средно образование можат да го постигнат Б1 (преодно ниво), после трета година учење на англискиот јазик во средно образование можат да го постигнат Б1+ (зајакнато преодно ниво), а после 13 години на учење (по завршувањето на IV година) можат целосно да го постигнат Б2 (самостојно ниво). Постигнувањето на компетенциите согласно наведените нивоа ќе бидат прикажани преку очекуваните резултати во сите наставни програми за средно образование (за I, II, III и IV година).

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ЗА III ГОДИНА

Ученикот/ученичката:

- да го збогати лексичкиот фонд на рецептивно и продуктивно ниво;
- да ги употребува точно граматичките структури предвидени за изучување во трета година на средното образование;
- да разбира слухово куси искази и текстови на позната и помалку позната тематика заради извлекување конкретни информации и главна идеја;
- да се оспособи да чита куси текстови на позната и помалку позната тематика за определување конкретни информации и главната идеја;
- да може да учествува во едноставна усна комуникација со правилен изговор и соодветна примена на јазичните функции;
- да се оспособи да пишува едноставни јазични искази и куси текстови со примена на соодветни јазични функции и интерпункција;
- да развие свест за вредностите на сопствената и други култури.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Компонента 1. ЛЕКСИЧКИ ЕДИНИЦИ[2]			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може да ги разбере лексичките единици предвидени за ова ниво на изучување Б 1 +; - да може да ги користи лексичките единици на продуктивно ниво за ова ниво на изучување; - да може правилно да ги артикулира лексичките единици предвидени за ова ниво на изучување; -да може да разликува неформална и формална употреба на лексичките единици.	Карактерни особини	My sister Jana is mischievous, daring girl with bright eyes and curly hair. Every day Ana is so enthusiastic to begin her day that she jumps out of bed and begins to sing.	Активности од типот: - водење разговор на одредена тема, усни презентации, игри по улоги, симулации, интервјуа и анкети, драмски техники (пантонима, жешко столче, смрзната слика и сл.); -активности со слушање песни (дополнување на текст, поврзување со слики, подредување и сл.); - игри (мемориски, со асоцијации, крстозбор, игри со погодување, бесилка и сл.). - активост од типот на пишување диктат.
	Животна средина -Видови живеалишта -загадување на	 We live in a semi-detached house that has a dining room with fireplace, entrance hall, modern fitted kitchen and built-in wardrobes. The factory located in the city	

[2] За потребите на уметничките и четиригодишните средни стручни училишта , наставниците можат да предвидат лексички единици соодветни на видот на средното училиште, односно на соодветната струка (стручна терминологија).

	животната средина -Растенија и животни	center pollutes the air with exhaust fumes on daily basis. On the banks of the Vardar there is an alley of pine and oak trees planted by students. Our fresh seafood is a fantastic catch.	
	Секојдневие - Хоби - Забава - Спорт - Медиуми	 John is a passionate concert ticket collector. The I.Q. band is having a concert at the Hard rock café, this Friday. To which culture would you connect cricket as a sport? You can download any book from Kindle and read it anywhere.	
	Култура -Изложби, музеи,	 This exhibition celebrates the Museum's most important and influential photographers of the last half-century.	

	- Литературни жанрови и уметнички дела -Екстремни спортови	What type of books sells best: biography, detective story, novel, short story, spy story or thriller? Modern painting, photography and sculpture continue to follow the historical timeline from the eighteenth century to the present. Whitewater kayaking is very popular in Macedonia especially on the Matka Canyon.	
	Сообраќај -Сообраќајни правила -Јавен и сопствен превоз	In the blue zone you can park for one hour only. Flights from Moscow can be arranged, either via Frankfurt , or some regional airports – please enquire for details. He often goes to the local supermarket on his scooter.	
	Меѓусебни односи -Врски и познанства,	Although John and Sue have applied for the same scholarship, they show great	

	-општествени случувања	respect for each other. Among them was an acquaintance of mine, a Macedonian who has distinguished himself at certain foreign Universities. Many people are becoming concerned about the welfare of animals raised for food.	
	Здравје и хигиена	Maintaining personal hygiene is a prerequisite for a healthy life.	
	Пазарување -облека -производи во домаќинството	 That’s a really cool top you’re wearing (informal). The General was dressed according to the military dress code. My neighbor has just purchased a new toaster.	
	Храна и пијалоци - Видови месо -Ресторани	 Jamie Oliver suggests roast rabbit and vegetables on the side as a healthy Christmas dinner. Today’s menu at the Chinese	

		restaurant includes roast pork with sweet sauce and fortune cookies for dessert.	
	Учење странски јазици	I am fluent in German.	
	Клима -временска прогноза -климатски промени	There will be a slight drizzle in the afternoon. The world is undergoing a severe climate change.	

Компонента 2. ГРАМАТИКА			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може да ги разбере граматичките структури на ова ниво; - да може да продуцира граматички точни реченици со комплексност на ниво Б 1 +; - да може да разликува формална и неформална употреба на одредени структури.	Именки -Именки кои се употребуваат само во еднина -Именки кои се употребуваат само во множина	Information, advice, luggage, furniture clothes, means.	Активности од типот: - слушање исказ од наставникот и невербално реагирање на истиот (мимика, гестакулација, TPR); - вежби од типот на вербално реагирање на поставено прашање; - вежби со користење илустрации флеш карти, постери; - диктоглос (граматичко диктирање); - дополнување реченици; - средување текстови; - играње по улоги и симулации на дадени ситуации; - активности од типот пополнување и дополнување на празни места во реченицата; - вежби од типот на повеќечлен избор; - поврзување зборови или делови од реченици; - комбинирање и трансформации на зборови и реченици; - сложувалки, крстозбори, квизови интерактивни вежби и игри на интернет и други активности; - споредба и воочување на разликите во употребата на именките/глаголските времиња во англискиот и мајчиниот јазик.

	Каузативна форма (Causative have)	Michael had his room decorated.	
	Present Perfect Continuous	I have been standing here since six o'clock.	
	Past Perfect Continuous	Before I took the IELTS test I had been learning English for ten years.	
	Именски фрази -именка со односна реченица	 Mary, I'd like you to meet a very nice young man I know.	
	Фрази со предикативни придавки - co post modifier -co complement phrase или clause	 This food is not good enough. Apples are good to eat. It is probable that he will come.	
	Заменски фрази -придавка со one(s) -неопределена заменка со придавка/ односна реченица	 Give me the largest one(s). He told me nothing new or interesting. Bill is someone I met in Italy.	

	Глаголски структури -непреодни глаголи -преодни глаголи со директен и индиректен предмет -инфинитив како подмет -инфинитив после придавки -инфинитив како предмет -глаголска именка како подмет -глаголска именка како предмет -глаголска именка во предлошки фрази	The train arrived. I showed the letter to his sister. John opened the door for me with his key. To take someone to court without a good reason is irrational. It is likely to rain tomorrow. He is expected to arrive late. This bed is soft to lie on. -Did you remember to close the window? I hope to pass the examination. Swimming in the sea can be dangerous. I’ll never forget meeting the Prime Minister. She prefers driving to going by train. Don’t leave without paying the bill.	

	Предлози -at the back of, at/to the side of,	The plates are at the back of the cupboard. Put the knife to the side of the plate.	
	Сврзници – контрастирање мислења on the other hand, even though	On the one hand, he is good with people. On the other hand, he does not think before he speaks (formal). Even though he earns very little, he is always very generous. Mind you, he is still very fit (informal).	
	Колокации	I'm going to take a quick shower. It`s midnight but I still feel wide awake. There's a good chance he'll be late.	
	Реченици -прости реченици -сложени кои се состојат од две или повеќе главни реченици	I will come home soon. She is always happy and beautiful and she and I are in love and intend to get married	

	-сложени кои се состојат од една главна и една или повеќе зависни реченици	I left when my work was finished.	
	Реченици – зависни -именски (that+noun phrase +finite verb phrase) -именски (wh-clause) -именски (именска +глаголска фраза герунд)	It is expected that the teachers will strike. What I like is dancing cha-cha-cha. I remember my brother being born.	

Компоненета 3. ЈАЗИЧНИ ФУНКЦИИ			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може да води усна и писмена комуникација при што ќе умее да одбере соодветни функции во конкретниот социокултурен контекст.	Искажување: Изненадување Интерес Согласување/несогласу вање	A: It is believed that students are at risk of losing their scholarship. B: Do you really think so? A: John Stuart has enrolled at UCLA. B: Really, what is his major? A:I hate studying Math on a sunny Sunday. B:Tell me about it. -I really think that Bieber is overrated.	Активности од типот: -Игри во двојки и дијалози меѓу двајца или тројца ученици; -работа во групи; -користење на аудиовизуелни средства (видеа, флеш карти, постери) со цел извлекување на јазичната функција за којашто станува збор; -вежби со користење на мимики и пантомима, драматизации и играње на улоги, а и варијации на веќе обработени дијалози; -вежби од типот sentence framing, split information, chain games, guessing games, memory games; -вежби од типот general knowledge

	Индиферентност	-Don't make me laugh! A:Would you prefer to eat ham and eggs or fish and chips? B: I couldn't care less.	questions, surveys; - споредба и воочување на разликите и сличностите при изразување на јазичните функции во англискиот и мајчиниот јазик.
	Давање мислење проследено со аргументи подетален опис за одредена постапка	A: We should stop cars coming into the city center. B: To my mind, it must be done effectively. First, they cause city paralysis. Admission for Spring 2015 is now closed. The application fee for undergraduate programs is $60. You need a valid email to submit an online application.	
	Давање/прифаќање/одбивање предлози	A: What about asking your brother for help? B: What a nice idea! I'll ask him. A: Would you be interested in going to the cinema? B: I'd like to, but I've got an appointment.	
	Донесување заклучоци	In a nutshell, James Buchanan was a horrible president. In conclusion, studying abroad opens up new horizons for every young individual.	

Компонента 4. СЛУШАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може да разбере конкретни иформации во искази на теми понудени во компонентата *Лексички единици;*	Искази	It is also important to mention that there are 77 species of Balkan endemic small butterflies in the area of Matka Canyon, while 18 other species are new to the science. The Ministry for higher education gives three types of grants: for talented students, then ordinary grants, and social grants for other students.	Вежби од аудиоснимки со: -повеќечлен избор кои содржат еден збор за препознавање; -повеќечлен избор кои содржат искази за заокружување и дополнување на реченици со еден збор; -едноставни дијалози продуцирани од говорници кои опфаќаат познати зборови и колокации, вистинити и невистинити искази; -текст за надополнување со веќе дадени зборови или колокации; табели за надополнување на информации; -текст за надополнување на реченици со веќе дадени/понудени зборови; -одговарање на прашања на покомплексен текст.
- да може да следи подолг и покомплексен текст на конкретни и/или апстрактни теми понудени во компонентата *Лексички единици;*	Текстови	Pre-school education in Macedonia is not compulsory, though highly desirable and useful for intellectual, emotional, physical, and social development of children. Primary education lasts for nine years and it is compulsory.	
- да може да разбере значење на текст на конкретни и/или апстрактни теми понудени во компонентата *Лексички единици.*	Текстови	Unlike the authorities, social media users are reacting to empirical information about high levels of pollution in Skopje, the capital of Macedonia. As part of the	

		reforms for joining the European Union, Macedonia is required to start measuring and improving its environmental indicators.	

Компонента 5. ГОВОРЕЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може правилно да го изговара акцентот кај сложените именки и придавки;	Зборови	\`dishwasher \`sportsman i\`dentity card old-\`fashioned bad-\`tempered	Активности од типот на: - слушање и повторување реченици; - гласно читање на дадени дијалози (драматизација) и креирање нови; - опишување на определена ситуација, место или личност според дадена слика/фотографија; - играње по улоги и симулации на дадени ситуации; - интерактивни вежби од типот на : спроведување анкета, интервју, играње асоцијација, драмски изведби и сл.; - споредба и воочување на разликите во интонацијата во англискиот и мајчиниот јазик; - дискусија на дадена тема; вежби со импровизиран говор (impromptu speech) и сл.
- да може правилно да изговара интонација во прашални, заповедни и потврдни реченици;	Реченици	↑ Are you coming? ↑ What time does the film finish? ↑ Please come in. ↓ Sit down. ↓ Ok, here\`s the magazine you wanted.	
- да може усно да комуницира со предвидените јазични функции и јазични елементи;	Говорна интеракција	A: Why did you choose to study Spanish? B: Because I believe that speaking a foreign language is one of the most rewarding skills. It has allowed me to	

- да може накусо да прераскаже (резимира) дадена информација или текст на познати и помалку познати теми од своето подрачје; - да може самостојно да комуницира на дадена тема.	Говорна продукција Говорна продукција (искажување и раскажување на дадена тема)	travel, meet new people and learn so much more about different cultures and traditions. In my family, we usually get up very early on Christmas day and open our presents. My mother likes French food, so we have a French style breakfast with bread, croissants and lots of different types of cheese. Then we enjoy opening our presents while preparing the roast dinner for the evening, which includes meat, roast vegetables and gravy. For dessert we have mince pies and Christmas pudding. After dinner we finish Christmas day by playing fun games together. The idea of walking into a room full of strangers and trying to socialise with them can be terrifying, especially if I have to use a foreign language. I would feel nervous but I wouldn`t be afraid to start a conversation.	

Компонента 6. ЧИТАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ[3]			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да може да ја идентификува главната идеја во текстови со познати и помалку познати содржини;	Текстови	Most street artists are young people who paint in their home city or neighbouring cities. Many of them use the internet to communicate and share photos of their pictures with other street artists around the world. Some street artists have become famous and their pictures can be seen in galleries or on city walls around the world. Although we don't know what will happen to street art in the future, we can be sure that it is here to stay!	Активности од типот: - одговарање на прашања; - точни/неточни реченици; - пополнување и дополнување на празни места во реченицата; - вежби од типот на повеќечлен избор; - поврзување зборови или делови од реченици; - подредување на реченици; - поврзување слики со текст; - визуелно истакнување на елементи од текстот.
- да може да идентификува конкретни информации во даден текст од позната и помалку позната содржина;	Текстови	Nelson Mandela was born on 18th July 1918 in South Africa. He had thirteen siblings by the same father, but different mothers. His father died when he was 9	

[3] За потребите на уметничките и четиригодишните средни стручни училишта , наставниците можат да предвидат (воведат) текстови кои на рецептивно ниво ќе го доближат општиот англиски јазик до јазикот на струката.

- да може да го идентификува значењето на непознат збор во даден текст.	Подолги текстови	and he was the first member of his family who was sent to school. In 1941 he was expelled from university because he led a group of students on a political strike. Having recently moved to another country, I have been relying upon my phone as my <u>sole</u> means of communication with the world.	

Компонента 7. ПИШУВАЊЕ			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да можеда напише неформално писмо по дадени инструкции (80-100 збора) - да може да напише формално писмо по дадени инструкции (80-100 збора);	Неформално писмо Формално писмо	Hi Emma, I've had a great weekend. I went to a party on Saturday. On Sunday morning I worked on my project for school. Last night I went to a pizza hut with my friends. Hope you are well. Laura Dear store manager, I am writing to complain about the tablet I purchased from your store yesterday ……… The tablet stopped functioning when I tried to charge it the first time. I kindly ask for replacement or refund. Yours sincerely, Patrick Page	Активности од типот: - пополнување текст со зборови кои недостасуваат според упатствата за пишување реченици; - пополнување формулари; - prewriting & rewriting; - free-writing approach (ученикот слободно пишува на која било тема без да води сметка за сите грешки); - опишување слика (дескрипција, опис на местото, природата итн.); - опишување на настани од слика (со дадени дејства); - writing games; - пишување реченици и текстови според звучен модел – диктат; - пишување по даден комплет слики (picture set); - подредување на реченици по логичен редослед; - ставање зборови во правилен ред од една реченица и сл.; - вежби со пишување кратенки; - пишување куси состави по дадени аудитивни/визуелни информации; - текст пораки (СМС пораки); - имејл пораки; - заедничка сложувалка; - вежби со довршување на текст; - поврзување реченици со сврзници;

- да може да напише кус, насочени состав (120 - 160 зборови), применувајќи соодветни јазични елементи и интерпункциски знаци.	Насочен состав	I strongly believe that music should be a crucial subject, especially when pupils are at a very young age, for two reasons. The first reason................................. Another reason why I strongly agree that music should be as important as other subjects is that musically educated children are a joy to have in the family. For example,…….	- подредување пасуси од даден текст; - самостојно и заедничко (групно) осмислување на текстови од слики и изработка на постер; - spelling games, spelling bee; - самостојна изработка на тематски постери и сл.

Компонента 8. КУЛТУРА			
Цели	**Содржини**	**Примери**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се запознае со социо-културните карактеристики на другите замји заради развивање позитивен став не само кон сопствениот културен идентитет, туку и почит кон другите култури; - да развие љубопитност и интерес кон другите култури, да ги сфати комплексноста и значењето на изучувањето на културата, како и на предизвиците кои произлегуваат од живеењето во мултиетничка средина; - да развие вештини за воочување на културните сличности и разлики и критичко преиспитување на културните стереотипи како основа за развивање меѓукултурна толеранција и разбирање; - да развие способност за самооценување на сопствената интеркултурна компетенција (на пр. преку Европското јазично портфолио).	- Мода - Екологија - Сообраќај, туризам - Културни настани (прослави, карневали, фестивали) - Уметност, музика и филм - Литература - Здрав живот (здрава храна, рекреација, алтернативна медицина)	Примери од компонентата *Култура* се вградени во дел од примерите во сите останати јазични компоненти (пр. стилови на облекување порано и денес; правци во музиката; познати туристички места во светот; сообраќајни средства; барање и давање информации за гледан филм или прочитана книга; и сл.)	Активности од типот: - читање текстови проследени со активности за сфаќање на значењето (одговарање на прашања, трансфер на информации во табела, Венов дијаграм, табела ЗСН и други графички прикази); - дискусии; - дебати; - игри по улоги и други драмски техники (смрзната слика, табло, жешко столче, пантомима); - мини проекти и презентации; - интервјуа и анкети; - користење автентични материјали (сувенири, разгледници, билети, брошури, мени од ресторан, географски карти и планови); - користење автентичен аудио и видеоматеријал; - користење материјали од Интернет; - игри; - активности за решавање проблеми; - користење весници и списанија, како и уметничка литература соодветна на возраста на учениците; - организирање изложби; соработка со училишта од странство; организирање вонанаставни активности и сл.

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Целта на овие дидактички препораки е да помогнат на наставникот/наставничката да ги постигне поставените цели применувајќи во наставата најнови сознанија од подрачјето на применетата лингвистика, педагогијата и психологијата, т.е. позитивните домашни и странски искуства поврзани со наставата и учењето на англискиот јазик, но притоа да не ја ограничува неговата/нејзината креативност.

Во планирањето на наставата за трета година предвид се земени содржините во наставните програми по другите предмети кои се изучуваат во трета година, односно почитуван е принципот на меѓупредметно поврзување во однос на целите и содржините со акцент на интегрираното поврзување со содржини од мајчиниот јазик.

Фокус на вниманието на современата настава е ученикот/ученичката и процесот на учењето. Треба да се почитуваат возраста, потребите, интересите на учениците. Наставникот не е повеќе единствен извор на знаења и информации и неговата улога не е само пренесување на знаења. Неговата улога е да ги поттикнува учениците да користат и други извори на знаења и информации и да ги учи како да учат.

При изборот на активностите треба да се води сметка за диференцијацијата и разновидноста. Треба да се одберат или адаптираат активности кои би одговарале на различните стилови на учење (визуелен, аудитивен, кинестетички); различните видови интелигенција (вербална-лингвистичка, математичко-логичка, музичко-ритмичка, визуелно просторна и други), како и на нивоата на знаењата на учениците.

Треба да се има предвид дека мотивацијата за учење ја подобруваат различни форми на работа во наставата (фронтална, индивидуална и работа во парови и групи), како и менувањето на пократки и подолги, побучни и потивки активности, периоди на сконцентрирано внимание и опуштање на учениците за време на часот.

Наставата по англиски јазик се заснова на холистичко учење кое ги опфаќа когнитивните, афективните и моторните аспекти на учениците, односно наставниот ќе ги интегрира различните компоненти со што јазикот ќе се учи на функционален начин.

Согласно горенаведеното, во наставата по странски јазик не можат да се издвојат, односно не е можно да се планира бројот на часови по одделни компоненти.

Наставта за оваа возрасна група се ориентира на когнитивното учење со зголемена експликација на јазичните структури со свесна примена на јазичните структури во контекст и постапно воведување на граматичкиот метајазик. Во овој период се настојува воедначено да се развиваат говорната и писмената комуникација. Тоа значи дека се обрнува подеднакво внимание на сите јазични вештини: слушање и читање со разбирање, говорење како од аспект на говорната интеракција, така и од аспект на говорната продукција, како и компонентата *Пишување.*

Наставникот треба да ја поттикнува и развива автономијата на учениците преку активности и задачи кои ги оспособуваат учениците да ја преземат одговорноста за своето сопствено учење и знаењето кое го стекнуваат во формален контекст на учење (во училница) и да го користат надвор од неа. Од ова произлегува дека на часовите по англиски јазик се стекнуваат основни јазични и социопрагматични знаења и знаења кои се поврзани со самиот процес на учење.

Од сето наведено произлегува дека наставникот треба да ги учи учениците како полесно и побрзо да учат, како да го сочуваат наученото и како да го користат знаењето во нови ситуации, надвор од училницата, да ги запознава со целите и содржините на активностите/задачите/материјалите и стратегиите на учење кои тие ги применуваат на повисоките нивоа на учење.

Од наставникот се очекува да ги учи учениците да применуваат стратегии на успешно учење.

Наставни средства:

- комплет од одобрен учебнички систем;
- пакет прирачен материјал за наставникот (флешкарти, постери и друго);
- компјутер со соодветен софтвер; ЦД-рам, ТВ со ДВД;
- други извори на учење во непосредната околина – предмети во просторијата каде се изучува англискиот јазик;
- ЛЦД проектор;
- интерактивна табла;
- Интернет пристап, образовни софтвери;
- списанија за наставникот.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следење на постигањата на учениците

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување). Секоја активност на часот со која учениците ја искажуваат јазичната активност, било на рецептивно, репродуктивно или продуктивно ниво, дава можност за воочување на напредокот и негово вреднување. Тоа значи дека евалвацијата се врши како интегрален дел на самиот наставен час, а не како изолиран чин. Многу е важно при постапките на проверка на знаењето, како и оценувањето на ученикот, тие постапки да не се разликуваат од вообичаените активности на часот, односно учениците не треба посебно да се издвојуваат од групата при проверката на усното јазично реагирање.

Битно е поголем акцент да се стави на позитивните аспекти на напредокот на учениците, т.е. на она што ученикот го знае, а не она што не го знае. Важно е секој напредок да се награди соодветно, бидејќи на учениците им е потребна повратна информација за остварениот успех, што може да биде усна и писмена пофалба или позитивна реакција изразена на невербален или вербален начин.

Оценувањето на постигањата на учениците треба да биде транспарентно и согласно нивоата од Блумовата таксономија. Учениците треба однапред да бидат запознаени со критериумите и начинот на оценување.

Вреднувањето на напредокот на учениците се врши со бројчани оценки во текот на училишната година. Ученикот треба да биде вреднуван со 8 оценки во текот на учебната година (4 оценки во првото и 4 во второто полугодие). Од вкупно 8 оценки, 3 се базираат на тест, а другите 5 се базираат на усни, комуникативни проверки. Критериумите за формирање оценка треба да се експлицитни како за ученикот, така и за родителот, т.е. да се објаснат уште во почетокот на учебната година и наставникот да се придржува до тие критериуми. Како критериуми можат да се земат: оценките од писмените работи/тестови, оценките од усното искажување/активност на часот, изработка на домашни задачи. За да се поттикне самостојноста во учењето, вештината за самоследење и самооценување, пожелно е да се користат стратегиите од делот *Јазична биографија* од *Европското јазично портфолио*; со тоа ќе им се овозможи и на родителите да имаат подобар увид во напредувањето на нивните деца во процесот на учењето на јазикот. Портфолиото ги води кон сфаќањето на учењето како процес на стекнување знаења и вештини во кои активно учествуваат. Притоа ги поттикнува на размислување за успешните стратегии на учење, за проценка на постигнатите знаења и вештини, како и за индивидуалните желби и планови за напредување и учење на странскиот јазик.

На крајот на трета година учениците се оценуваат со бројчана оценка. Последиците за ученикот во случај на неуспех се во согласност со општата регулатива.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативниот за простор донесен од страна на министерот за образование и наука.

Просторните услови и опременоста на училниците за успешна реализација на наставната програма за трета година треба да се во согласност со општиот норматив за опременост за реализирање на наставните програми за трета година на средното образование..

Се препорачува, заради полесен визуелен контакт меѓу учениците и за да се слуша подобро што се зборува да има преглед на училницата, клупите да бидат наредени на следниот начин: повеќе клупи доближени заедно, разни варијанти на буквата П како и преместување и групирање на столчињата по потреба (при драматизација).

7. СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊЕ

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 1. ЛЕКСИЧКИ ЕДИНИЦИ**
1. **Помнење**	**Препознава и именува лексички единици од следните содржини:** - Карактерни особини - Живеалишта, загадување на животната средина, растенија и животни - Хоби, забава, спорт, медиуми - Изложби, музеи, литературни жанрови и уметнички дела, екстремни спортови - Јавен и сопствен превоз, сообраќај - Здравје и хигиена - Облека и производи во домаќинството - Видови месо и млечни производи, ресторани - Изучување на странски јазици - Временска прогноза, климатски промени
2. Разбирање	**Го разбира значењето на лексичките единици од следните содржини:** - Карактерни особини - Живеалишта, загадување на животната средина, растенија и животни - Хоби, забава, спорт, медиуми - Изложби, музеи, литературни жанрови и уметнички дела, екстремни спортови - Јавен и сопствен превоз, сообраќај - Здравје и хигиена - Облека и производи во домаќинството - Видови месо и млечни производи, ресторани - Изучување на странски јазици - Временска прогноза, климатски промени

3. Применување	**Применува точно и соодветно лексички единици предвидени за ова ниво на изучување од следните содржини:** - Карактерни особини - Живеалишта, загадување на животната средина, растенија и животни - Хоби, забава, спорт, медиуми - Изложби, музеи, литературни жанрови и уметнички дела, екстремни спортови - Јавен и сопствен превоз, сообраќај - Здравје и хигиена - Облека и производи во домаќинството - Видови месо и млечни производи, ресторани - Изучување на странски јазици - Временска прогноза, климатски промени

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 2 . ГРАМАТИЧКИ СТРУКТУРИ**
1. **Помнење**	- Препознава именки кои се употребуваат само во еднина и именки кои се употребуваат само во множина; - Препознава преодни и непреодни глаголи; - Ја препознава каузативната форма; - Ја препознава формата на Present Perfect Continuous и Past Perfect Continuous; - Ги препознава именските фрази со релативна реченица; - Препознава фрази со придавки и тоа предикативна придавка со post modifier и предикативна придавка со complement phrase или clause; - Умее да препознае заменски фрази односно придавка со one(s)и неопределена заменка со придавка/ релативна реченица; - Препознава непреодни глаголи; - Ги препознава преодните глаголи со директен и индиректен предмет; - Го препознава инфинитивот употребен како подмет во реченица; - Го препознава инфинитивот употребен по придавки и по глаголи; - Умее да препознае глаголски именки употребени како подмет;

	- Умее да препознае глаголски именки кои следат по некои глаголи; - Препознава глаголска именка употребена во предлошка фраза; - Умее да ја препознае употребата на предлозите at the back of, at/to the side of; - Ги препознава сврзниците кои се користат за контрастирање мислења: on the other hand, even though; - Умее да препознае колокации; - Умее да препознае прости реченици кои се состојат од една главна реченица; - Умее да препознае сложени реченици кои се состојат од една главна и една или повеќе зависни реченици; - Препознава зависни реченици од следниов тип: именски (that+noun phrase +verb phrase finite), именски (wh-clause), именски (именска +глаголска фраза герунд); - Препознава потврдни реченици и тоа категорични (emphatic) и со негативни неопределени заменки и/или прилози;
2. Разбирање	- Ги разбира именките кои се употребуваат само во еднина и именките кои се употребуваат само во множина; - Прави разлика меѓу преодни и непреодни глаголи; - Ја разбира каузативната форма; - Ја разбира употребата на Present Perfect Continuous и Past Perfect Continuous; - Ги разбира именските фрази со релативна реченица; - Ги разбира фразите со придавки и тоа предикативна придавка со post modifier и предикативна придавка со complement phrase или clause; - Умее да разбере заменски фрази односно придавка со one(s)и неопределена заменка со придавка/ релативна реченица; - Разбира непреодни глаголи; - Прави разлика меѓу преодните глаголи со директен и индиректен предмет; - Го разбира инфинитивот употребен како подмет на реченица; - Го разбира инфинитивот употребен по придавки и по глаголи; - Ги разбира глаголски именки употребени како подмет; - Разбира глаголски именки кои следат по некои глаголи; - Ја разбира глаголска именка употребена во предлошка фраза; - Ја разбира употребата на предлозите at the back of, at/to the side of; - Ги разбира сврзниците кои се користат за контрастирање мислења: on the other hand, even though; - Разбира колокации; - Разбира прости реченици кои се состојат од една главна реченица;

	- Разбира сложени реченици кои се состојат од една главна и една или повеќе зависни реченици; - Прави разлика меѓу зависни реченици од следниов тип: именски (that+noun phrase +verb phrase finite), именски (wh-clause), именски (именска +глаголска фраза герунд); - Прави разлика меѓу потврдни реченици и тоа категорични (emphatic) и со негативни неопределени заменки и/или прилози;
3. Применување	- Правилно применува именки кои се употребуваат само во еднина и именки кои се употребуваат само во множина; - Соодветно применува преодни и непреодни глаголи; - Ја применува каузативната форма; - Ја применува формата на Present Perfect Continuous и Past Perfect Continuous; Правилно ги применува именските фрази со релативна реченица; - Точно и соодветно ги применува фразите со придавки и тоа предикативна придавка со post modifier и предикативна придавка со complement phrase или clause; - Умее да примени заменски фрази односно придавка со one(s)и неопределена заменка со придавка/ релативна реченица; - Точно и соодветно применува непреодни глаголи; - Правилно ги употребува преодните глаголи со директен и индиректен предмет; - Правилно го применува инфинитивот употребен како подмет во реченица; - Правилно го применува инфинитивот употребен по придавки и по глаголи; - Умее да ги примени глаголски именки употребени како подмет; - Умее да примени глаголски именки кои следат по некои глаголи; - Умее да примени глаголска именка употребена во предлошка фраза; - Ги применува предлозите at the back of, at/to the side of; - Ги применува сврзниците кои се користат за контрастирање мислења: on the other hand, even though; - Применува колокации; - Правилно употребува прости реченици кои се состојат од една главна реченица; - Правилно употребува сложени реченици кои се состојат од една главна и една или повеќе зависни реченици; - Точно и соодветно ги применува зависни реченици од следниов тип: именски (that+noun phrase +verb phrase finite), именски (wh-clause), именски (именска +глаголска фраза герунд); - Правилно применува потврдни реченици и тоа категорични (emphatic) и со негативни неопределени заменки и/или прилози;

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	Компонента 3. ЈАЗИЧНИ ФУНКЦИИ
1. **Помнење**	/
2. Разбирање	- Разбира искази за искажување изненадуавње и интерес; - Разбира искажи за искажување согласност/несогласност; - Разбира искази кои искажуваат индиферентност; - Разбира искази за давање мислење проследено со аргументи; - Разбира искази за давање подетален опис на одредена постапка - Разбира искази со кои се даваат/прифаќаат/одбиваат предлози; - Разбира искази со кои се носат заклучоци;
3. Применување	- Умее да искаже изненадуавње и интерес; - Може да искаже согласност/несогласност; - Умее да искаже индиферентност; - Дава мислење проследено со аргументи; - Умее да даде подетален опис на одредена постапка - Дава/прифаќа/одбива предлози; - Може да носи заклучоци;

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	Компонента 4. КУЛТУРА
1. **Помнење**	- Препознава лексички единици на тема мода; - Препознава лексички единици поврзани со екологија, туризам и сообраќај; - Препознава модели на здрав живот (здрава храна, рекреација, алтернативна медицина); - Препознава лексички единици поврзани со културни настани (прослави, карневали, фестивали); - Препознава лексички единици на тема уметност, музика и филм; - Препознава лексички единици на теми поврзани со литературата;
2. Разбирање	- Разбира лексички единици на тема мода; - Разбира лексички единици поврзани со екологија, туризам и сообраќај; - Стекнува знаења за модели на здрав живот (здрава храна, рекреација, алтернативна медицина); - Разбира лексички единици поврзани со културни настанин (прослави, карневали, фестивали); - Разбира лексички единици на тема уметност, музика и филм; - Разбира лексички единици на теми поврзани со литературата;
3. Применување	- Применува лексички единици на тема мода; - Применува лексички единици поврзани со екологија, туризам и сообраќај; - Умее да примени модели на здрав живот (здрава храна, рекреација, алтернативна медицина); - Применува лексички единици поврзани со културни настанин (прослави, карневали, фестивали); - Умее да примени лексички единици на тема уметност, музика и филм; - Применува лексички единици на теми поврзани со литературата;

СТАНДАРДИ НА ВЕШТИНИ И СПОСОБНОСТИ

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 1. СЛУШАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ**
1. **Помнење**	**/**
2. Разбирање	- Разбира значење на лексички единици од следните содржини: - Карактерни особини - Живеалишта, загадување на животната средина, растенија и животни - Хоби, забава, спорт, медиуми - Изложби, музеи, литературни жанрови и уметнички дела, екстремни спортови - Јавен и сопствен превоз, сообраќај - Здравје и хигиена - Облека и производи во домаќинството - Видови месо и млечни производи, ресторани - Изучување на странски јазици - Временска прогноза, климатски промени - Разбира конкретни информации во искази на теми понудени во компонентата *Лексички единици;* - Ја разбира главната идеја во куси текстови на теми понудени во компонентата *Лексички единици;*
3. Применување	**/**

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 2. ГОВОРЕЊЕ**
1. **Помнење**	**/**
2. Разбирање	**/**
3. Применување	- Правилно го изговара акцентот кај сложените именки и придавки - Правилно изговара интонација во прашални, заповедни и потврдни реченици

	- Комуницира усно користерјќи ги предвидените јазични функции и јазични елементи - Прераскажува (резимира) накусо дадена информација или текст на познати и помалку познати теми од своето подрачје - Комуницира самостојно на дадена тема

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 3. ЧИТАЊЕ СО РАЗБИРАЊЕ**
1. **Помнење**	- Препознава главна идеја во текстови со познати и помалку познати содржини - Препознава конкретни информации во даден текст од позната и помалку позната содржина - Препознава значење на непознат збор во даден текст
2. Разбирање	- Разбира главна идеја во текстови со познати и помалку познати содржини - Разбира конкретни информации во даден текст од позната и помалку позната содржина - Идентификува значење на непознат збор во даден текст
3. Применување	- Чита со идентификување на главна идеја во текстови со познати и помалку познати содржини - Чита со идентификување на конкретни информации во даден текст од позната и помалку позната содржина - Чита со идентификување на значење на непознат збор во даден текст

Ниво на постигањата на ученикот/ученичката	**Компонента 4. ПИШУВАЊЕ**
1. **Помнење**	**/**
2. Разбирање	**/**
3. Применување	- Пишува неформално писмо по дадени инструкции (80 – 100 збора) - Пишува формално писмо по дадени инструкции (80-100 збора) - Пишува кус, насочен состав применувајќи соодветни јазични елементи и интерпункциски знаци (120 - 160 зборови)

8. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- го разбира значењето на лексичките единици предвидени за усвојување согласно барањата на наставната програма и истите може да ги репродуцира и употребува во соодветни говорни ситуации;
- граматичките структури ги употребува точно, во устен и писмен контекст;
- разбира куси искази и текстови со позната и помалку позната тематика (глобално и селективно);
- чита и идентификува конкретни информации и главна идеја во даден текст;
- комуницира во едноставни и посложени задачи кои бараат размена на информации, искажување ставови и дава опис на личност, настан и и место;
- пишува неформални и формални писма (80-100 збора) и насочени состави (120-160 збора), со примена на соодветни јазични елементи и интерпункциски знаци;
- поседува информации за сопствената и другите култури и има развиено свест за вредностите на истите;
- користи ИКТ во содржини од предметот.

9. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

- Завршени студии по англиски јазик и книжевност /литература– наставна насока, VII [1].
- Завршени студии по англиски јазик и книжевност (со звање професор по англиски јазик и книжевност), VII [1].
- Завршени студии по англиски јазик и книжевност/литература – друга насока и со здобиена соодветна педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирана високообразовна установа, VII[1].

10. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: **1.9.2017 година**

11. ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот *англиски јазик* за III (трета) година за средно четиригодишно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

МИНИСТЕР

Арх. бр. 12-15291/1
7.11.2016 год.

____

Pishtar Lutfiu

Изготвил: работна група, координатор, Силвана Ветероска, раководител на сектор
Контролирал: Трајче Ѓорѓијески, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор